

Sygn. akt IX Ca 205/18

POSTANOWIENIE

Dnia 6 września 2018 r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie IX Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSO Bożena Charukiewicz (spr.)
Sędziowie:	SO Dorota Ciejek SO Krystyna Skiepkó
Protokolant:	prac. sądowy Izabela Ważyńska

po rozpoznaniu w dniu 6 września 2018 r. w Olsztynie na rozprawie

sprawy z wniosku E. S.

z udziałem T. S.

o podział majątku wspólnego

na skutek apelacji uczestnika od postanowienia Sądu Rejonowego w Olsztynie z dnia 24 października 2017 r., sygn. akt X Ns 1276/16,

p o s t a n a w i a:

oddalić apelację.

Dorota Ciejek Bożena Charukiewicz Krystyna Skiepkó

Sygn. akt IX Ca 205/18

UZASADNIENIE

Wnioskodawczyni E. S. wniosła o dokonanie podziału majątku wspólnego jej i uczestnika T. S..

W uzasadnieniu podniosła, że w skład majątku wspólnego wchodził komplet mebli kuchennych wartości 1.200zł, sprzęt kuchenny wartości 3.000zł, meble pokojowe wartości 1.500zł, wyposażenia pokoi dziecięcych o wartości 2.500zł, sprzęt elektroniczny wartości 2.400zł, koszty remontu mieszkania 10.000zł, działka ogrodowa wartości 20.000zł. Domagała się przyznania wskazanych składników uczestnikowi i zasądzenie dla niej kwoty 20.000zł z ustawowymi odsetkami od dnia wydania orzeczenia.

Uczestnik T. S. poparł wniosek o podział majątku wspólnego, jednak wniósł o przyznanie ruchomości za wyjątkiem telewizora dla wnioskodawczyni.

W uzasadnieniu wskazał, że podane przez wnioskodawczynię wartości ruchomości są nieprawdziwe i znacząco zawyżone. Zaprzeczył, by w skład majątku wchodziła działka ogrodowa oraz by przeprowadzony był kiedykolwiek remont mieszkania poza podstawowym odnowieniem ścian. Do podziału zgłosił również samochód V., który wnioskodawczyni zabrała bez jego zgody.

Postanowieniem z dnia 24 października 2017 r. Sąd Rejonowy w Olsztynie dokonał podziału majątku wspólnego E. S. i T. S. według stanu z 14 kwietnia 2016r., w skład którego wchodziły ruchomości szczegółowo wymienione w punkcie I postanowienia, jak również prawo najmu lokalu komunalnego położonego w O. przy ul. (...) o wartości 52.664zł w ten sposób, że uczestnikowi przyznał prawo najmu lokalu komunalnego położonego w O. przy ul. (...) oraz telewizor o wartości 300zł, sztuce i garnki bez wartości rynkowej, natomiast wnioskodawczyni własność mebli kuchennych o wartości 100 zł, lodówki o wartości 50zł, mikrofalówki o wartości 30zł, mebli pokojowych o wartości 100 zł, wieży muzycznej o wartości 20zł. Ustalił, że uczestnik poczynił nakłady z majątku odrębnego na majątek wspólny w kwocie 1.872zł. Zasądził od uczestnika na rzecz wnioskodawczyni tytułem spłaty kwotę 25.996zł płatną w terminie sześciu miesięcy od uprawomocnienia się postanowienia, z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w razie zwłoki z płatnością. Przyznał biegłej E. J. wynagrodzenie w kwocie 2.365,78zł za sporządzoną opinię. Nie obciążył wnioskodawczyni i uczestnika kosztami sądowymi. Orzekł, że wnioskodawczyni i uczestnik ponoszą koszty postępowania związane ze swoim udziałem w sprawie we własnym zakresie.

Sąd Rejonowy ustalił, że wyrokiem z 23 marca 2016r. w sprawie sygn. akt VI RC 1708/15, Sąd Okręgowy w Olsztynie orzekł rozwód wnioskodawczyni E. S. i uczestnika T. S. z winy wnioskodawczyni i orzekł o eksmisji wnioskodawczyni ze wspólnego mieszkania bez prawa do lokalu socjalnego. Podstawą orzeczenia rozwodu z winy wnioskodawczyni był jej alkoholizm. Wyrok uprawomocnił się w dniu 14 kwietnia 2016r.

W skład majątku wspólnego byłych małżonków wchodziło prawo najmu lokalu komunalnego położonego w O. przy ul. (...). Wartość prawa najmu wynosiła 52.664zł.

Lokal mieszkalny przy ul. (...) w O. strony zajmowały wspólnie do uprawomocnienia się wyroku rozwodowego. Po wyroku wnioskodawczyni wyprowadziła się i zamieszkała z konkubentem. W lokalu pozostał uczestnik wraz z pełnoletnim synem stron. Zamieszkała z nimi konkubina uczestnika z własnym dzieckiem.

Oprócz zajmowanego lokalu, byli małżonkowie byli właścicielami mebli kuchennych o wartości 100zł, lodówki wartości 50zł, mikrofalówki o wartości 30zł, mebli pokojowych wartości 100zł, telewizora wartości 300zł, wieży muzycznej wartości 20zł, sztuków i garnków bez wartości rynkowej.

W trakcie małżeństwa byli małżonkowie nabyli również prawo dzierżawy działki ogrodowej w K., na której dokonali wspólnie nasadzeń i zagospodarowań. Na skutek zaniedbań wnioskodawczyni, uchwałą z 29 września 2016r. wnioskodawczyni została wypowiedziana umowa dzierżawy i zawarta tylko z uczestnikiem. W dniu 24 kwietnia 2017r. uczestnik sprzedał prawo dzierżawy działki i uzyskał z tego tytułu 1.500zł, którymi nie rozliczył się z wnioskodawczynią.

Po zniesieniu współwłasności uczestnik spłacił z własnych dochodów 9 rat pożyczki zaciągniętej przez byłych małżonków w trakcie trwania związku, po 208zł każda.

Wnioskodawczyni po rozwodzie zabrała bez zgody uczestnika samochód V. (...) z 1993r., kupiony w 2015r. za 1.900zł. Oddała go na złom i uzyskała za to 300 zł.

Wnioskodawczyni nie jest nigdzie zatrudniona, utrzymuje się z prac dorywczych i sezonowych. Uczestnik pracuje na budowie jako murarz, zarabia około 2.000-2.300zł netto.

W ocenie Sądu Rejonowego skład majątku podlegającego podziałowi pozostawał między stronami był bezsporny. Wartość poszczególnych składników została ustalona w odniesieniu do prawa najmu lokalu komunalnego na podstawie dowodu z opinii biegłego, co do pozostałych składników na podstawie zasad doświadczenia życiowego.

Wartość prawa najmu lokalu komunalnego stanowi różnicę między czynszem wolnym a czynszem regulowanym z uwzględnieniem w konkretnym przypadku okresu prawdopodobnego trwania stosunku najmu. Mając na uwadze tabele GUS określające średni czas dalszego trwania życia kobiet i mężczyzn, średni czas dalszego trwania życia będzie różny i różna będzie wartość prawa najmu. Wobec zgodnego stanowiska stron o przyznaniu praw najmu uczestnikowi, Sąd żądanie to uwzględnił. Tym bardziej, że uczestnik nadal lokal zajmował, a wnioskodawczyni definitywnie się z niego wyprowadziła. Nie zasługiwał na uwzględnienie argument uczestnika, że skoro wnioskodawczyni została eksmitowana z lokalu w wyroku rozwodowym, utraciła prawa do niego definitywnie i podziałowi nie podlegało prawo najmu. Orzeczona eksmisja oznaczała tylko pozbawienie wnioskodawczyni prawa do korzystania z lokalu na skutek jej alkoholizmu. Wyrok rozwodowy nie zastępował natomiast postanowienia podziałowego i bezspornym było, że wnioskodawczyni nie zrzekła się praw do lokalu, ani też nie została pozbawiona tych praw przez gminę. W efekcie prawo najmu lokalu komunalnego, mające charakter majątkowy, podlegało podziałowi w przedmiotowej sprawie. Zostało przyznane uczestnikowi i z tego względu powinien on zwrócić wnioskodawczyni połowę wartości, a więc kwotę 26.332zł. Analogicznie Sąd potraktował kwestię podziału praw do działki ogrodniczej. Została ona przyznana obu małżonkom w trakcie trwania małżeństwa i wykluczenie spośród członków działkowców wnioskodawczynią oznaczało rozwiązanie wobec niej prawa dzierżawy, a więc prawa do dalszego władania działką. Nie oznaczało to natomiast rozliczenia się z wnioskodawczynią z nakładów poczynionych wspólnie z byłym małżonkiem na działkę. To, że nakłady te powstały i podlegały rozliczeniu potwierdzał fakt, że uczestnik prawa do dzierżawy zbył za kwotę 1.500zł. Należało zatem przyjąć, że była to rynkowa wartość nasadzeń i zagospodarowań poczynionych przez strony wspólnie podczas trwania związku i podlegających rozliczeniu w toku niniejszego postępowania. Sąd nie widział przy tym konieczności ustalenia wartości tych nasadzeń w inny sposób, niż poprzez odwołanie się do zawartej umowy zbycia praw do działki. W efekcie z tytułu tego składnika, uczestnik winien był zwrócić wnioskodawczyni kwotę 750zł. Nie zostały w żaden sposób udowodnione nakłady na lokal w postaci remontu i podlegające rozliczeniu pomiędzy uczestnikami. Alkoholizm wnioskodawczyni i stan ich majątku zgromadzonego w trakcie trwania małżeństwa oraz zeznania uczestnika przemawiały za przyjęciem, że żadne remonty podlegające rozliczeniu nie zostały poczynione. Skoro zatem prawo najmu lokalu komunalnego zostało przyznane uczestnikowi wraz z telewizorem, rozliczony dochód ze sprzedaży praw do działki ogrodniczej, a ze strony wnioskodawczyni rozliczony samochód, przyznane ruchomości i nakład uczestnika w postaci częściowej spłaty wspólnego zadłużenia, z matematycznego rozliczenia powstała dla wnioskodawczyni kwota do spłaty w wysokości 25.996 zł, po potrąceniu wzajemnym wskazanych kwot. Sąd zdecydował o odroczeniu spłaty na 6 miesięcy, by dać uczestnikowi możliwość zaciągnięcia kredytu lub w inny sposób zgromadzenia koniecznej kwoty. Uczestnik winien był zdawać sobie sprawę z konieczności rozliczenia z byłą małżonką, skoro wnosił o zatrzymanie dla siebie jedyne wartościowego składnika majątku zapewniającego mu dach nad głową. O kosztach postępowania orzeczono na podstawie art. 520 § 1 k.p.c.

Powyższe postanowienie w części, tj. co do punktu III zaskarżył uczestnik. W apelacji zarzucił niewyjaśnienie wszystkich okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy oraz sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego materiału oraz naruszenie przepisów prawa materialnego, a mianowicie art. 5 k.c. poprzez nieprzyjęcie w rozstrzygnięciu treści tegoż artykułu. Ponadto skarżący zarzucił naruszenie przepisu art. 233 § 1 k.p.c. w związku z art. 328 § 2 k.p.c. polegających na nierozważeniu sprzecznych wyjaśnień wnioskodawcy i uczestniczki związanych z momentem rezygnacji przez E. S. z zamieszkiwania w lokalu przy ul. (...) w O..

Wskazując na powyższe zarzuty uczestnik wniósł o zmianę zaskarżonego postanowienia i przyznanie uczestnikowi prawa najmu lokalu mieszkalnego przy ulicy (...) w O., jednak bez obowiązku spłaty na rzecz wnioskodawczyni.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja nie jest zasadna.

W pierwszej kolejności należy wskazać, że Sąd I instancji prawidłowo przeprowadził postępowanie dowodowe oraz orzekł na podstawie wszystkich zaofiarowanych przez strony dowodów, dokonując trafnej ich oceny. Ocena wiarygodności i mocy dowodów została przeprowadzona w granicach przysługującej Sądowi I instancji z mocy art. 233 § 1 k.p.c. swobody osądu.

Ustalenia faktyczne i ich ocenę Sąd Okręgowy przyjął za własne, zwracając uwagę, że nie ma wobec tego potrzeby procesowej przeprowadzania na nowo w uzasadnieniu tego orzeczenia oceny każdego ze zgromadzonych dowodów, a wystarczy odnieść się do tych ustaleń i ocen, które zostały zakwestionowane w apelacji (por. wyroki Sądu Najwyższego z 10 października 1998r., III CKN 650/98, z 4 kwietnia 2003r., III CKN 1217/00, z 27 listopada 2003r., II UK 156/03, z 27 kwietnia 2010r., II PK 312/09 oraz z 9 lutego 2012r., III CSK 179/11).

W dalszej części należy podkreślić, że sąd drugiej instancji rozpoznający sprawę na skutek apelacji nie jest związany przedstawionymi w niej zarzutami dotyczącymi naruszenia prawa materialnego, wiążą go natomiast zarzuty dotyczące naruszenia prawa procesowego (uchwała Sądu Najwyższego 31 stycznia 2008r., III CZP 49/07), dlatego powoływanie się w zarzutach na naruszenie prawa procesowego, ma skutek procesowy tylko do wymienionych w odwołaniu konkretnych zarzutów naruszenia procedury, z wyjątkiem powodujących nieważność postępowania.

Analiza akt sprawy nakazuje stwierdzić, że nie zaszły w toku procedowania Sądu pierwszej instancji jakiegokolwiek okoliczności, skutkujące nieważnością postępowania według przesłanek tej nieważności, wskazanych w treści przepisu art. 379 k.p.c.

Za niezasadne należało uznać zarzuty naruszenia przez Sąd Rejonowy prawa materialnego i procesowego.

W szczególności nie jest trafny zarzut naruszenia art. 5 k.c. Sąd Okręgowy podziela pogląd Sądu Najwyższego, wyrażony w orzeczeniu przytoczonym przez skarżącego w apelacji, zgodnie z którym nie można w sposób generalny wyłączyć możliwości zastosowania art. 5 k.c. jako podstawy do obniżenia spłat lub dopłat z udziałów przy podziale majątku wspólnego byłych małżonków (postanowienie z dnia 22 stycznia 2009 r., III CSK 251/08, uchwała z dnia 14 października 1977 r., III CZP 77/77).

W niniejszej sprawie nie zachodziły jednak tego rodzaju okoliczności, które dawałyby podstawę do tego by można było obniżyć lub pozbawić wnioskodawczynię spłat lub dopłat z udziałów przy podziale majątku wspólnego, w tym związanych z prawem najmu lokalu komunalnego, co do których ograniczała się apelacja w niniejszej sprawie.

Nie jest trafny zarzut naruszenia przez Sąd pierwszej instancji art. 5 k.c. Z orzecznictwa wynika, że stosowanie tego przepisu może mieć miejsce jedynie w sytuacjach wyjątkowych, gdy uwzględnienie roszczenia prowadziłoby do sytuacji nieakceptowanej ze względów aksjologicznych i teleologicznych. Nie może być ono wymierzone przeciwko treści prawa postrzeganego jako sprawiedliwe, lecz musi być następstwem wykonania prawa podmiotowego przez stronę godzącego w fundamentalne wartości, których urzeczywistnieniu ma służyć prawo (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 stycznia 2013 r., II CSK 286/12). Taka sytuacja z pewnością nie zachodzi w niniejszej sprawie, w której uczestniczka z mocy prawa jest współuprawnioną do prawa najmu lokalu komunalnego i spłaty w razie zniesienia wspólności tego prawa. Tego rodzaju uprawnienie co do zasady nie mogą stanowić nadużycia prawa, gdyż znajdują uzasadnienie w obowiązującym prawie. Również okoliczności niniejszej sprawy, w tym sytuacja wnioskodawczynie i jej zachowanie, szczególnie w okresie trwania wspólności majątkowej stron nie dają podstaw w ocenie Sądu Okręgowego do przyjęcia, iż uprawnienie do spłaty jest sprzeczne z zasadami współżycia społecznego. Zresztą uczestnik nie wskazał, z jakimi zasadami moralnymi byłoby sprzeczne zasądzenie od niego na rzecz wnioskodawczynie stosownych dopłat w wyniku podziału wspólnego prawa. Przepis art. 5 k.c. pełni funkcję obronną w sytuacji, gdy dochodzi do nadużycia prawa podmiotowego. Nie sposób uznać za szczególnie naganne postępowania wnioskodawczynie domagającej się równego i uczciwego traktowania w sprawie o podział majątku dorobkowego, który osiągnęli dzięki wspólnym wysiłkom.

W niniejszej sprawie prawo najmu lokalu komunalnego zostało uzyskane przez strony w czasie trwania wspólności majątkowej przy znacznym nakładzie starań samej wnioskodawczynie. Wchodziło zatem w skład majątku wspólnego stron i w konsekwencji podlegało podziałowi. Lokal ten został przyznany stronom celem zaspokojenia potrzeb rodziny, którą tworzyli. Strony mieszały w tym lokalu przez ponad 10 lat. Eksmisja wnioskodawczynie została orzeczona wraz z momentem ustania wspólności majątkowej między stronami wyrokiem Sądu Okręgowego w Olsztynie z dnia 23 marca 2016 r. Trafnie wskazał Sąd Rejonowy, iż orzeczenie to nie stanowiło pozbawienia wnioskodawczynie prawa najmu do

przedmiotowego lokalu, a jedynie prawa zajmowania lokalu. Z ustaleń Sądu Rejonowego, które nie zostały skutecznie zakwestionowane przez skarżącego wynika, że wnioskodawczyni wyprowadziła się z lokalu po wyroku rozwodowym. W ocenie Sądu Okręgowego powyższe okoliczności nie dają w żadnej mierze podstaw do przyjęcia, że uzyskanie spłaty przez wnioskodawczynię prowadziłyby do sytuacji nieakceptowanej ze względów aksjologicznych i teleologicznych i że były podstawy do zastosowania art. 5 k.c.

Dodać należy, iż przytoczone przez skarżącego orzeczenia, w których zastosowano art. 5 k.c. obniżając należną stronie spłatę odnosiły się do innych stanów faktycznych niż ten, który zaistniał w niniejszej sprawie. Nie mogą one zatem stanowić podstawy do tożsamego orzeczenia w tej sprawie, a stanowić jedynie wskazanie, że stosowanie art. 5 k.c. w sprawach o podział majątku wspólnego w zakresie orzeczenia o ograniczeniu wysokości spłaty jest w ogóle możliwe.

Oczywiście bezzasadny jest zarzut naruszenia przez Sąd Rejonowy art. 328 § 2 k.p.c. W judykaturze przeważa pogląd, w myśl którego strona może powołać się na zarzut wadliwego sporządzenia uzasadnienia i zarzut taki można ocenić jako zasadny, gdy z powodu braku w uzasadnieniu elementów wskazanych w art. 328 § 2 k.p.c. zaskarżony wyrok nie poddaje się kontroli instancyjnej (wyroki Sądu Najwyższego z dnia 26 listopada 1999 r., III CKN 460/98, oraz z dnia 26 lipca 2007 r., V CSK 115/07). Uzasadnienie zaskarżonego postanowienia zawiera wszystkie wymagane przez ustawodawcę elementy, w szczególności wskazana została podstawa faktyczna i prawna rozstrzygnięcia. W oparciu o jego treść Sąd Okręgowy mógł przeprowadzić kontrolę orzeczenia. Ponadto zarzut naruszenia art. 328 § 2 k.p.c., mógłby być skuteczny tylko wtedy, gdyby skarżący wykazał, że wadliwości uzasadnienia miały wpływ na wynik sprawy (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 kwietnia 1997 r., I PKN 97/97). Takiego rodzaju twierdzenia nie znalazły się w uzasadnieniu rozpoznawanej apelacji.

Mając zatem na uwadze wskazane wyżej okoliczności Sąd Okręgowy na podstawie art. 385 k.p.c. orzekł, jak w postanowieniu.

Dorota Ciejek Bożena Charukiewicz Krystyna Skiepmo